

גליון י"ט (שנה ט') תשפ"א

מבאר תורתו של
מרן הגה"צ
רבי יונה הלוי
פארסט זצ"ל
בעהמח"ס דברי יונה
דראש ישיבת דעייטרא

דברי יונה

דברי יונה על פרשת תרומה

ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו'

עליהם ברוך חכם הרזים שמברכים רק על ששים רבוא מישראל משמע דס"ל לב"ש דאולינן בתר הצורה והאיכות ואחשבינהו כאוכלסא של ששים רבוא ומכיון שפסק כב"ש נענש על כך. ובדרך זה מבאר שם מחלוקת ב"ש וב"ה [ב"מ מג:]: בחושב לשלוח יד בפקדון דלב"ש חייב וב"ה אמרי עד שישלח בו יד דביאור הענין שהפקדון המונח ברשות הנפקד הרי המקום שמונח שם שייך למפקד והנפקד שומר עליה אמנם כשחשב לשלוח בו יד כלתה שמירתו ונעשה בזה משיכה שזוכה חזרה במקום שהחפץ מונח שם שמעתה שייך שוב להנפקד ולא להמפקד ואף שלא הוי משיכה בפועל אבל לב"ש די במשיכה בצורה ובמחשבה ולכן ס"ל לב"ש דנחשב כבר כשולח יד עיי"ש. וכן מסביר שם בזה מחלוקת ב"ש וב"ה [חגיגה יב] איזהו נברא תחילה דלב"ש שמים נבראו תחילה והוא לשיטתם דכלל דבר הצורה היא העיקרית, עיי"ש שהאריך בזה עפ"י דרכו. ועכ"פ רואים מזה גודל כח המחשבה עד שנחשב כבר כאילו הוא מעשה בפועל. והנה נחזור לראשונות בביאור המדרש הנ"ל והגני להוסיף קצת נוסף סמוך לסגנונו דהנה פסוק שמע ישראל וגו' כולל כל ענין האמונה אמנם בהאמונה באמת צריכים הרבה חיזוק.

הנה בהקדמת עין יעקב מביא הכותב מדרש פליאה וזה תוארה, בן פזי אומר מצינו כתוב כולל יותר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, בן זומא אומר מצינו כתוב כולל יותר ואהבת לרעך כמוך בן ננס אומר מצינו פסוק שכולל יותר את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן ננס דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, והוא פלא. וראיתי להגה"ק מסאטמאר שליט"א [זצ"ל] בספרו דברי יואל [פ' תרומה רמה] שמבאר דבן זומא ובן ננס באו ליתן עצה האידך להוציא אל הפועל דרכו של בן פזי דהנה דברי בן פזי מבוארים היטב דעיקר העקרים הוא ענין האמונה בהשי"ת, אמנם בן זומא ס"ל דהדרך להגיע לזה הוא ע"י שיקיים ואהבת לרעך כמוך בשלימות, שלצורך זה זקוק להתרומם מכל ענין גופני ולאחוב חברו לצד ששניהם אצולים מכסא הכבוד וכשיגיע לזה כבר הוא יכול להגיע לאמונה ברורה באחדות הבורא ובן ננס ס"ל דזהו דבר קשה מאד שיענין למדריגה זו ולכן ס"ל דהעצה להגיע לאמונה ברורה הוא ע"י שישתדל בכל כוחו שיהיה לו מחשבות טהורות וע"י שיהיה נקי מכל הרעורר חטא יתבונן באחדות הבורא וענין זה מרומזו בפסוק את הכבש אחד תעשה וגו' כיון ששני המידיים באו לכפר על הרעורר הלב.

וידוע מה שאמר החפץ חיים זצ"ל שכל חידושי ההמצאות שנולדים בטבע הכל הוא לחיזוק הלבבות באמונה וכגון כלי ההבטה מרוחק [טעלעסקאפ], לחזק הענין של עין רואה והמצאת הטעיפרעקארדער לחיזוק ענין ואוזן שומעת, וכן להלאה. ובן זומא מוסיף על זה דבפרט במה שנוגע לעניני בין אדם לחבירו צריכים להתחזק ביותר באמונה כי הנגיעה בעניני ממונות ונצחון וכדומה מסמא עיני האדם עד שאינו רואה מה שלפניו ואינו מבין אף דברים פשוטים, ובן ננס בא להוסיף בענין המחשבה שטורת המחשבה הוא סולם להגיע לאמונה הברורה וכמו שהבאנו מדברי ספה"ק דברי יואל. אמנם מה שהוכיח זה מפסוק של בנין המשכן יש להסביר ביותר עפי"מ"ש המפורשים דבאמת הוציאו ישראל ממצרים רכוש עצום ורב וגם יחד עם המון בבוקר בבוקר ירד להם מן השמים אבנים טובות ומרגליות (יומא דף עה.) וא"כ כשהתחילו להרים תרומת ה' לבנין המשכן הרי הכל היה נמצא בידם מבלי יגיעה וטורח ולא היו זקוקים לנדיבת הלב ליתן נדבתם למשכן ה' כי כלום חסר אצלם הרבה לרוב. אמנם ה' עשה אז להם ככה להכביד לבבם על כל הרכוש אשר בידם שלא ישכילו להבין שהכל הגיע להם בלא טורח ולכן רק מי שהיה נדיב לב באמת הסכים ליתן ממה שבידו לנדבת ה' ומי שלא היה נדיב לב לא רצה ליתן ממה שבידו כי ה' הכביד לבבם בזה. ובוה פירשו הפסוק [שמות לו ז] והמלאכה היתה דים וגו' והותר דלכאורה הני מיילי סתראי דאם היה דים לא היה והותר אלא המונה דבלי הכבדת הלב היו בודאי נותנים בפזרנות עד שהיה גם והותר לכל המלאכה אשר צוה ה' אלא שלצד הכבדת הלב נגרם הדבר שרק נדיבי לב נתנו ולכן היה רק דים כפי הנצרך.

ובדרך זה הוא מבאר שם את הפסוק [ויקרא ו יז] במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת, דהנה עולה מכפר על הרעורר הלב וחטאת באה לכפר על חטא המעשה והנה כל מעשה רע תחלתו במחשבה רעה בעו"ה, ואם היה משתדל לתקן מחשבותיו מתחילה לא היה מגיע לידי מעשה. וז"ש דבמקום אשר תשחט העולה היינו תחת שהיה לו די להביא קרבן עולה על המחשבה גרידה הרי מכיון שלא שב על המחשבה הוא זקוק עכשיו להביא חטאת כשכבר נכשל במעשה. והנה משרע"ה השתוקק מאד במחשבתו שיהיה לו חלק בפועל בבנין המשכן ואף שבאמת לא הוציא מחשבתו אל הפועל עכ"ז אמר לו השי"ת ככל אשר אני וגו' וכן תעשו שחשב לו הקב"ה מחשבתו הטוב כאילו עשה כן בפועל. וז"ש עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי דעיקר הוא טהרת המחשבה והראיה על גודל כוחו של מחשבה הוא מהפסוק ככל אשר אני מראה וגו' וכן תעשו וכנ"ל עכתוד"ק.

ובענין זה יש להביא גם מש"כ הגאון מראגאטשאוו זצ"ל [צפנת פענח מהדו"ת צ:]: להסביר משארז"ל [ברכות נח:]: בעובדא דרב פפא ורב הונא ברי, דרי' יושע ורב אחא ברי, דרב איקא דבריך עליהו כחכם הרזים ויהבו ביה עינא ומת, עפי"מ שארז"ל [יבמות יד] דלכך ס"ל דעשו כב"ש משום דמחדידי טפי אף דב"ה הוי רובא והיינו דאולינן בתר הצורה אף שבעצם הוי מיעוטא אבל באיכות הוי רובא במה דמחדידי. והנה מכיון שברך

אוצר ההילולא - אדר

ליומא דהילולא הרה"ק שמואל דוד ב"ר יוסף משה זצ"ל
בעל נאות דשא מנייטרא
נפטר ט' אדר תש"ה ~ שחל א' תצוה הבעל"ט

והנה נתאספנו פה לקראת יומא דהילולא של מרן זצ"ל ועליו יכולים להמליץ שהיה ספר תורה ח"י בבחינת ארון וספ"ת כגברא כי הנה זכיתי להכיר הרבה גדולי ישראל בעת שהייתי בפולין ואח"כ בוויין וגם אצל הכנסיה הגדולה אולם אח"כ כשהגעתי אצל מרן זצ"ל בנייטרא מאד נתפעלתי לראות שבכל תנועותיו וסדרי חייו היו שולחן ערוך ממש. והרבה ענינים מה שלמדתי ההלכה בפנים נוכחתי אח"כ לראות אצל מרן זצ"ל ששמש הכל נמדד בקו ההלכה. דכירנא פעם נתהוה שאלה בפסח שנמצא חטה היה זאת בשביעי או באחרון של פסח ומרן זצ"ל הפך לבן כסיד ההיכל מחומרת החשש משהו חמץ. ואוכל להגיד לכם שהלא הייתי אח"כ במחנות ההסגר וראיתי כמה פעמים חרדת אנשים לקראת המוות ל"ע אבל לא היה כחרדה ההוא שראיתי אז אצל מרן זצ"ל מחשש משהו חמץ. ופעם זכיתי לטייל עמו כי מרן זצ"ל הראה לי קצת קירבות כי הלא הייתי כבר מבוגר ביותר ונעשה מדובר מזמן התפלה במוקדם או מאוחר וסיפר ששאל לבחור אחד מתי הגיע היום לתפלה והשיב שבא במוקדם והגיע לפסוקי דזמרה. ואמר על זה מרן זצ"ל וכי זה נקרא במוקדם אני הלא איני פרומער כ"כ ופעם באתי לתפילה באמצע ברכות השחר ובמשך כל היום לא יכולתי למצוא מרגוע על זה, כמובן שבי"ש גדולה כ"כ שראו אצלו בפועל הרי בודאי שהתקיים אצלו ותגור אומר ותקם ונתקיים כל מוצא פיו. וכן ראו אצלו ענין נפלא שלא הרהיב אדם עוז בנפשו להוציא מפיו בתוך ד' אמותיו אפילו אבק של לשה"ר ואם אך נדמה לו שיש משהו דיבור שלא כהוגן כבר הסתלק שם ועשה זה באופן שלא היה כ"כ מורגש אבל הללו שהביטו בכל מעשיו הבחינו בכך. וזה היה פלא גדול כי הלא הוא היה רב בעיר גדולה ומנהיג המדינה ועכ"ז היה נשמר בכל תנועה קטנה.

והנה בפרשתן [שמות כו] ועשית קרשים וגו עצי שטים עומדים וגו' ואמרז"ל [יומא עב.] ארחב"ח מאי דכתיב עצי שטים עומדים עומדין דרך גדילתן דבר אחר עומדין שמעמידין את צפויין דבר אחר עומדים שמא תאמר אבד סברן ובטל סכויין ת"ל עומדים שמעמידים לעולם ולעולמים ע"כ. וחשבתי לפרש בזה דהנה ארז"ל [תנחומא ט] דיעקב אבינו צפה ברוה"ק שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים. והנה אמרז"ל [במורות ה.] דכל אחד מיישראל לקח עמו לכה"פ שמונים חמורים טעונים כסף וזהב ממצרים צאמנם אלו היחידים שלקחו עמהם הארזים הללו שהיה כובדם רב מאד הרי בודאי שהזקקו לוותר על משהו של הרבה כסף וזהב שהיו יכולים ליקח עמהם תמורת זה ובודאי היו הללו שנתגדלו בענין זה מקטנותם שתמיד הראו להם המקום שנטע שם יעאע"ה הארזים כי הלא לא היו ארזים אחרים במצרים רק שם מכיון שמעמידין יעאע"ה הזקק להביאו מא"י ולכן כשיצאו ממצרים השתדלו בכל כוחם לשאת הארזים עמהם, והנה כשלקחו נדבת המשכן היו האנשים המועטים הללו לנס שהמה הביאו הארזים במצרים ומסרו נפשם על כך וידעו שזכו לזה ע"י שנתגדלו בתמידות באמונה זו שעתידים לצאת ממצרים ואז יצטרכו לשאתם עמהם.

וז"ש בעצי שטים הללו שעמדו דרך גדילתן והיינו שנתגדלו באמונה זו מאז קטנותן וגם שמעמידין את צפויין הכוונה על האמונה המהורה שזוהי התכשיט והצפוי של זהב המקושט ביותר שמקיף את כל האדם ואמונה הלז התלווה עמהם תמיד ואף לעתות הקשים ביותר התחזקו שלא אבד סברם ובטל סכויין וז"ש עומדים שמא תאמר אבד סברן ובטל סכויין ת"ל עומדים שמעמידים לעולם ולעולמים. ויש להתבונן בזה דבאמת כן הוא גם בענין האמונה בבית המשיח שצריכים לחיות תמיד באמונה זו ואז כשיבוא משיח צדקינו אזי יראה השי"ת באצבעו על האנשים הללו ויגיד שבחם שהתחזקו באמונה בזמנים הקשים ביותר ולמדו התורה"ק ולא אמרו אבד סברן ובטל סכויין אלא היו עומדים לעולם ולעולמים.

ולענייננו שהיום הוא היומא דהילולא של מרן זצ"ל אשר הכל מה שיש כאן הוא מכוחו והנה הוא אינו צריך לנו אבל אנו זקוקים מאד לו ולזכותו הגדולה וכל מה שאנו משתדלים הוא למסור להלאה את מה שלמד עמנו וכוחותיו הגדולים הללו יעמדו לעולם ולעולמים. והלא עיינו ראו את יגיעתו הנוראה בתורה"ק ויסופר לדור שאף שלמד ברבים עם תלמידים עשרות בשנים עכ"ז לא הלך מעולם ללמוד ברבים אף לימוד חו"ר מבלי שילמוד קודם הדברים לעצמו. והיה שוקל מה להגיד ברבים ומה לא להגיד.

וי"ש בזה לימוד עצום גם לדורות, שכאשר הקב"ה מנסה בנסיון הרי הוא באופן של הכבדת הלב או הסתרה גמורה על הבנת המוח עד שגם מה שהוא פשוט בתכלית, נסתר מעיני האדם ונדמה לו בהיפוכו. וכאשר זמן הנסיון עובר הרי הוא מסתכל לאחוריו ואינו יכול להבין האידך היה יכול להגיע לכסילות כזאת, שלא להבין ולהרגיש דברים פשוטים כאלו. והנה בפסוק והמלאכה היתה דים וגו' והותר איתא במפרשים דמי שלא נתן בנדיבת לב רק בהכרח הרי אחר כך כשנגמרה המלאכה נפלו ונסתרו מן הכלים אותן החלקים שנעשה מהזהב והכסף שניינתה מבלי נדיבות הלב והזקקו לתקנו מחדש.

וז"ש והמלאכה היתה דים כיון שהיה שם בחינת והותר והיינו שהיו חלקים כאלו אשר נפלו ונותרו ולא יכלו להשתמש בהם ונמצא בכלים עצמם היו יכולים לראות טהרת לבבו ומחשבתו של הנותן. וז"ש ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המושכן וגו' דבתוך תבנית המושכן וכליו היה יכולים לראות גם אותך היינו את האדם הנותן כי מחשבתו היתה נכרת בכלי אם נשארה שם או נפלה מתוך הכלי. ובוה מובן היטב הראיה שמביא מפסוק זה עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן ננס דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המושכן ואת תבנית כל כליו שרוצה להוכיח על הכח העצום של המחשבה דהוי כמעשה וגודל החיוב של טהרת המחשבה ולכן מביא מפסוק זה דמותבנית המושכן וכליו יכלו לראות על טהרת מחשבתו של הנדיב וכנ"ל. ומדייק לומר עמד ר' פלוני מבלי להזכיר השם ההורות שבהקמת המושכן נתגלה מהותו של כל פלוני וניער על כל כלי מחשבתו אשר חשב ובוה מוכח גודל כח המחשבה.

דכירנא שהיה מלפנים בגרמניא פרופסור גדול על מחלות המוח ל"ע שהמציא שיכולים לחיות זמן קטן אף בלי המוח אלא שאין יכולים להתנווע אבר. וכדי להורות צדקת שיטתו בזה עמד ועשה ניתוח על צפרדע וחתך המוח שלה ל"ע והראה להנוכחים שאכן הוא חיה עדיין. אלא שבתוך כדי דיבור התנווע הצפרדע וקפצה קצת, ונעשה שחוק גדול שנתברר היפוך דבריו. אמנם אח"כ הראה שמצא שנשאר שם משהו ממה ועי"ז יכלה עדיין לקפוץ. והנה לענייננו נוגע דלעשות שחוק וקלות הראש הללו לקפוץ כהדיוט הקופץ זה יכולים כשיש לו מוח קטן כמותו משהו מהמח ומה זה לכבוד ולתפארת לבחורים בעלי כשרון השוקדים על דלתי תורה. ולכן יש להשתדל בכל אופן שיהיה הכל באופן היאות, ואדרבה יש להוסיף כח ואומץ בימים קדושים הללו בלימוד התורה"ק ובתפילה כהוגן ואז נזכה לשמחה דקדושה וימלא השי"ת כל משאלות לבבינו לטובה ולברכה.

ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו.

אמרז"ל [ברכות מז.] אמר רב הונא תשעה וארון מצטרפין [לעשרה], א"ל רב נחמן וארון גברא הוא אלא אמר רב הונא תשעה נראין כעשרה מצטרפין אמרי לה כי מכנפי ואמרי לה כי מבדרי וצ"ב דהאיך נרמו בתשעה וארון הענין של תשעה נראה כעשרה. ובהגהות הגרא"מ הורוויץ זצ"ל שנדפסו בסוף המסכת כתב ע"ז ונראה הכוונה בזה ע"פ מה דמבואר בכמה מקומות דסתם בית הוא ו' על ח' אמות, ומדת הארון ידוע אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו נמצא לפי"ז בבית כזה דו' על ח' אם עומדים בשורה לארכו ולרחבו שלש שלש אנשים נמצא לפי"ז ריוח בין כל אחד אמתים וחצי לארכו ואמה וחצי לרחבו כמדת הארון לפי מה דידוע דגברא באמתא יתיב וזה מה שאמרו תשעה וארון ר"ל אם ההפסק ביניהם כמדת הארון באורך וברוחב מצטרפין והמקשן הבין מלת וארון כפשוטו ולכן הקשה ומשני התרצן דכוונתו תשעה ונראין כיו"ד ר"ל האי וארון לענין ההפסק בין כל אחד ואחד עכ"ד.

ובספר מגיד תעלומה להגה"ק הבני יששכר זצ"ל כותב דה"ק תשעה וארון היינו תשעה שהם כמו הארון שהיה אמה וחצי קומתו הנה היתה קומתו ט' טפחים רק בעבור הזר זהב סביב היה נראה קומתו עשרה טפחים כן הוא הכוונה תשעה נראין כעשרה מצטרפין עכ"ד. ואפ"ל עפי"מ דאיתא שם להלן אמר רב אמי שנים ושבת מצטרפין ליומון אמר ליה רב נחמן ושבת גברא הוא אלא אמר רב אמי שני תלמידי חכמים המחדיין זה את זה בהלכה מצטרפין מחוי רב חסדא כגון אנא ורב ששת, מחוי רב ששת כגון אנא ורב חסדא עיי"ש. ונראה מזה דענין חידוד ההלכה נחשב כגברא וכמו כן הארון מורה על הספר תורה שבתוכה ולכן כשמשתדלים להתדמות לאופן הארון בסדר העמידה או כדוגמת הזר זהב הרי הרצון והשאיפה בזה פועל שיהיה קדושת הארון והספ"ת כגברא שיהיו תשעה נראין כעשרה מצטרפין.

טפשים כאלה, הם הבינו שלפני כמה דקות היו כאן אנשים, אלא מה, הם חיפשו כאן וחיפשו שם, ולא מצאו אף אחד והלכו משם.

באופן כזה היינו חיים בימים ההם, ולא ראינו או אפילו שאנו חיים בנס, דמינו שזה דרך הטבע, זה היה רגיל, ואחרי שהגויים היו עוובים את המקום למשל אחרי חצי שעה, ירדו כולם מן הגג וחזרו לבית המדרש והמשיכו ללמוד, במקום שהיו אוחזים שם מעיקרא, הקושיא היה כך ועכשיו התירוץ הוא כך, היינו חיים בבטחון כזה לרבוש"ע, שהיום בכלל אין מבנינים.

בתקופה ההיא נולד איזה אופן של הצלה, והגה"צ רבי מיכאל בער זצ"ל כותב זאת בספרו מן המצר, ובאמת כל אחד שידוע קצת היסטוריה יודע, שהשנאה הגדולה ביותר של הגוי נגד היהודי, היה תמיד מן הגויים הדתיים, גויים שהאמינו בדתם, ובבתי התפלות שלהם היו תמיד מנחילים להם שהיהודים אשמים בכל הצרות שיש בעולם, וזה גרם שהרציחה שממילא יש בטבע בעשן, ששידוע עשו לא רצה לקבל את התורה מחמת הלאו של לא תרצח, ממילא כשהגיע הזמן, ניצל את ההזדמנות להרוג ולרצוח את ישראל, עכ"פ באותם ימים היתה תקופה מסויימת, שמי שהיה מביא פתק של גלח שחותם שהיהודי המיר את דתו, וקיבל עליו את דת הנצרות רח"ל, היה אפשר להראות את הכתב ולהשאיר בחיים, והיו אז גלחים שבשביל קצת שוחד היו מוכנים לתת את הפתק הזה, הגם שלא היה אמת כלל, ובוה היה אפשר להציל את עצמם, והיו אז הרבה אנשים שידעו שהולכים להרוג אותם וסופם לשריפה רח"ל, היו חושבים ליקח את הכתב כדי להציל את חייהם, בודאי לא רצו להשתמד ח"ו, אדרבה, ישארו יהודים כבתחלה, ואולי יוכלו לקיים כל המצוות כולם ממש כבתחלה, רק שהיה צריך כתב שהמיר את דתו, והיה אפשר למצוא בזה גם פתח להתיר עפ"י הלכה, והיו אנשים שחשבו שנכון לעשות כן כדי להציל את נשיהם וטפם ממות לחיים, שהרי אם לא יחתום על הפתק הזה, היה בוה סכנת חיים ממש, שהיום או מחר יכולים לילך להטראנספארט בדרך לאוישוויץ לגני ההריגה רח"ל.

והיו אז רבנים ובתי דינים שהתקבצו ודנו בדבר, להחליט אם להתיר הדבר הזה, אז צוה רבינו זצ"ל לקבץ את כל אנשי העיר לבית המדרש, וזה לא היה דבר שכיח, שהרי לא קיבץ את כל אנשי העיר לדרשה רק לעתים רחוקות, כמו בשבת הגדול ושבת שובה ובדרשת ז' אדר, וכולם הבינו שאם הרבי רוצה לדבר אל כל בני העיר, הרי זה דבר חשוב מאד, והתקבצו כאמת הרבה יהודים, גם מעיירות הסמוכות בגלילות הקרובות, לשמוע את דבר ה', אז עמד רבינו והתחיל להסביר להם קצת את הענין, וגם אני הייתי שם באותו מעמד, אני זוכר איך הוא עמד שם על הבימה, והתחיל כמובן עם איזה פסוק, אך אינני זוכר איזה פסוק פירש אך תוכן הדברים זכורים לי היטב, ואמר להם כך, דעו נא רבותי, ההשגחה העליונה מנחל כך שיהיו גזירות קשות ומרות על כלל ישראל, וזה תוצאה של חטאים של דורות שהצטברו ועכשיו תובעים בשמים את דינם, והכריז רבינו, את הכל הרשעים לקחו מאתנו, את הרכוש, את הפרנסות שהיו שייכים לנו, את הדירה, ממש הכל, ממש כבר אין לנו להם לאכול, וכל הזמן אנו מצפים לישועה, ומחכים שבעוד כמה חדשים ישתנה המצב.

אבל דבר אחד אמר אי אפשר ליקח, האמונה שאנו מאמינים בבורא עולם ב"ה, את זה אי אפשר ליקח מאתנו, גם אם יגיעו אלינו הצרות הכי נוראות, לא נמיר את דתנו, הם רוצים ליקח האמונה השלימה בבורא עולם, בודאי עם תירוץ טוב שזה רק על פתק ואינו באמת, אבל הפתק הזה עפ"י תורה אסור, בשעת גזירה על הדת צריך למסור את נפשנו ולא לחתום על פתק כזה, והלילה לא לכפור באמונתנו אפילו על צד הדמיון, אפילו רק מן השפה ולחוץ על הפתק, הטפה האחרונה שעוד נשאר לנו, זה האמונה, ואנו לא נוותר להם על זה.

ואז אמר רבינו, אני דורש מאתכם, שכל אחד יקבל על עצמו עכשיו עול מלכות שמים, הכל ביחד תאמרו אתי שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ותקבלו על עצמיכם בקבלה גמורה שיהיה מה שיהיה, אפילו יקחו אתכם ואת בני ביתכם, את הכל יקחו מכם, בשום אופן לא יחתום על הפתק, וכך באמת היה, והיה שם ממש מעמד קידוש ה', כאשר כולם כאחד קיבלו עליהם עול מלכותו יתברך, עול האמונה בבורא עולם, קידוש השם כזה לא היה במשך עשרות שנים, כי בזמן ההוא היה החילול השם גדול מאד, אנשים שאלו איזה אלקיכם, ובכל זאת בזמן כזה עשו קידוש השם גדול כזה, מי יודע כמה אנשים ניצלו מגניא ההריגה רק בזכות המעמד הגדול והנורא הזה, ואפילו אותם אנשים קדושים שמתו על קיה"ש, הרי הגיעו למדרגה רמה ונשגבה מאין כמוהו, הרוגי מיתה אין אדם יכול לעמוד במחיצתם, ואין לנו השגה מדוע כך היה צריך להיות, רק בביאת גואל צדק נדע.

זכותו הגדול יג עלינו ועל כל ישראל אמן סלה

ודכירנא שפעם למד לעצמו הסוגיא הנלמדת, יחד עם איזה תלמידים וגם אני הייתי בתוכם ובעת לימודי היה שוטף חידושים נפלאים שנתחדשו לו בשעת הלימוד ואח"כ הייתי שם כשלמד הסוגיא עם בעה"ב ונמנו מלהזכיר אף שמו מהחדושים הנפלאים הללו כי הבין שאין זה נוגע בלימודו עם הבעה"ב, והנה אצלו ראו הבחינה של עצי שטים עומדים שכוחותיו האדירים שנתגדל עמיהם כל ימי חייו נתגלו אצלו אח"כ ועמדו אתו לעולמי עולמים. כי בעת צרה ל"ע כשהיה במחבוא ביער במקום שהסתלק שם אח"כ הרי אף בזמנים הקשים הללו השתדל שלא להזיח מכל חומרא בהלכה.

וכפי שמוספר הגה"צ מנייטרא שליט"א שלקראת שבת היה משלשל קצת בגדיו ודבריו היכר בנגדים לכבוד שבת, והיה נוהר מפת עכו"ם ועוד בחומרות כאלו ודברים כזה אי אפשר שיתעוררו מחדש בזמנים נוראים כאלו שבכל רגע היו עלולים לגלות מקום המחבוא ולהוציאו להריגה ל"ע אלא שאז התגלו כוחותיו הללו וראו איש קדוש עובר עלינו, וגם בענין הממונות ראו אצלו נפלאות, ואף שבתור היותו מרא דאתרא בעיר גדולה היו הרבה טירדות עליו עכ"פ, השיגה בעיני פקחא על כל פרט קטן של כמה מאות תלמידים ובדין כל פרוטה כדון מאה, ודכירנא שפעם התוודע לו שאחד הגבאים דחברה מוזנות שהעמידו אז גבאים להשגיח על עניני האכילה ולא קבלו שכר על זה אלא היה ענין של כבוד ואחריות שהזינה פעם ונשארו במקום בלתי מושמר שק עם גורים [מייערן] עד שנתקלקלו ואמר מרן זצ"ל שיש לו דין פושע וצריך לשלם וככה היה מדקדק על כל פרט. ויש להתעורר מזה גם במצבינו שמושדלים להמציא להתלמידים כל צורכם אמנם כל זה מתקבץ ממזמן יחידים שרוצים שיהיה להם חלק בתורה שלומדים בין כותלי ביהמ"ד.

וידוע מה שאמר החפץ חיים זצ"ל שהוא דואג שאם לא ילמדו כראוי וביגיעה אזי יבוא זמן שמחזיקי התורה ינקרו את עינינו ח"ו ויאמרו אנחנו היינו יגיעים ביגיעה של ממש בענינים גשמיים כדי שיהיה לנו חלק בתורה שלכם ולמה רימייתם אותנו. ולכן יש להשתדל מאד בלימוד כהוגן ולא לבטל הזמן ח"ו. וגם עומדים אנו עכשיו סמוך לימי הפורים והנני לעורר התלמידים להשתדל בקיבוץ מעות בימי הפורים לטובת הישיבה שהמצב דחוק מאד וכמו שרואים שלהקמת המשכן היו צריכים לכסף וזהב וזהו ג"כ ענין של עצי שטים עומדים שההשתדלות בזה מחזק הקיום של כותלי ביהמ"ד וגם שמראים שלא רק שמקבלים מאחרים אלא כשיש הזדמנות הרי גם אנחנו משתדלים בקיומו, ואם יש תלמידים שמתביישים בזה צריכים להקד את עצמם לעקור את הבושה רעה ואם אמרו חכ"ל [אבות ב ה] לא הביישן למד הרי גם לא הביישן עושה חסד וע"י שיתביישו בקיבוץ מעות למען החזקת התורה יזכו להנצל שלא יצטרכו לעולם להתבייש בקיבוץ מעות לצורך עצמם והשי"ת ימלא כל משאלותינו לטובה וזכות מרן בעל ההילולא זצ"ל יעמוד לנו לטובה בכל הענינים.

והנה היום חל היארציית של רבינו הגה"ק מנייטרא זצ"ל, מעט מאתנו עוד היה להם את הזכיה להכיר, היינו להכירו באופן ממש מקרוב, אמרתי בשבת בסעודה שלישית, ואני רוצה לחזור שוב על הדברים, נאמר (ויקרא כב לב) ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל. הקב"ה מבקש מאתנו שני דברים, אחד שלא נחלל שם שמים, והשני שנקדש שם שמים, ולכאורה מאחר שאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, כל שכן שלא נחלל שם שמים, ולמה צריך להזהיר ולא תחללו וכו'.

וכדי לתרץ זאת אקדים במה שזכור אזכור בהזמנים של החורבן הנורא, כאשר לקחו מאתנו את הכל, את בנינו את נשינו וטפינו, הכל לקחו להטראנספארט, ואינו מדבר כבר על הנכסים, את הכל לקחו, ולא חשבנו אפילו על זה, רצינו רק להציל את נפשנו, חשבנו אולי עוד נחיה, וכמה שעבר יותר זמן במלחמה ונהיה יותר מאוחר, כבר לא חשבנו אפילו שנמשיך עוד לחיות, ורק קצת בטחון שעדיין היה בנו, זה מה שהחזיק אותנו.

באותם זמנים נוראים נולדה אפשרות שאולי תועיל להציל את נפשנו, אבל כדי שתבנינו מה הכוונה להציל, צריך להקדים איך היה נראה החיים באותם ימים, למשל בבית המדרש בעיר נייטרא, היה שם כמה חדרים שנבנו בצד הבית המדרש, ובאותם חדרים היו הספרים, ובנו שם ארון ספרים אחד שבתוכו היה איזה חור, כדי שאם יהיה צורך, יהיה אפשר לברוח דרך החור ההוא, ולצאת משם לגג הביה"מ, היה לנו אז קשרים, ובאמת היה נודע לנו קודם שבאו הגויים, וכל פעם ששמענו שהם באים, נכנסו כולם במרוצה לתוך החור הזה, ומשם עלו לגג, ועל גג היה אפשר לארבעים איש להיות ביחד, הדבר הזה חזר ואירע כמה פעמים, וזה לא יאומן איך שזה היה נראה, כשרבינו זצ"ל היה באמצע לימוד שיעור, וכל הגמרות היו פתוחים, ופתאום היו צריכים לברוח, והם הגיעו וראו את הגמרות הפתוחים, והם לא היו

מאמר

משנכנס אדר מרבין בשמחה

גודל קדושת חודש אדר הבעל"ט
וימי הפורים הבעל"ט ממרן זצ"ל

דברי התעוררות לתענית אסתר שחל ביום ה' הבעל"ט

הנה אנו עומדים עכשיו לקראת יום תענית אסתר שהוא זכרון לציון ואפר שגורו בזמן הגזירה של המן. והנה התבוננתי קצת על הצרות בזמן החורבן ל"ע שהיה בתקופתינו אשר אי אפשר לשכוח מה שמונה בזכרוני בצדקת תמימותם של אחב"י בימים הללו ודכירנו בעת שחטפו ל"ע לילך לוואגאנען וידעו כמעט ברור ל"ע שהולכים למות בטוח והנה היה שם אז ב' משפחות שהתחתנו זה עם זה וברגעים האחרונים קודם שהלכו להקרות ל"ע החליטו שמכיון שיש כאן חתן וכלה טוב יותר לקיים מצות ה' ויעשו תיקף חופה לבא כברית הנישואין ואולי יעמוד להם זכות קיום המצוה להנצל. ובמהירות חטפו טלית עם מנין בחצר הבהמ"ד ועשו החופה עם הטלית שמועל ראשם, כי לא היה אז חופה אחרת, ותיקף אחר החופה נטלו ידיהם במהירות לסעודת החתונה והלכו תיקף המוצוה להקרות שהיה בבחינת סכנות נפשות ל"ע. וממש נשגבה מבינתנו תמימות לבבם של אנשים כאלו שחשבו בתמימות שאולי בזכות החיתון ינצלו מצרה במחנות הסגר וכדומה, ואמנם השי"ת עזר להם והחתן והכלה ניצלו ממות ושרדו לחיים והעמידו בית נאמן בישראל. אמנם לעומת זה חשבתי לנפשי שמצד המצב הבהול שהיה אז לא יכלו להתבונן לעשות כמנהג ישראל מקדמת דנא ולא גזרו תענית על המצב. שכך הוא דרך ישראל בכל הדורות להכריז תענית על הציבור בזמן צרה וצוקה וכמו שעשה מרדכי בשושן הבירה וצומו עלי שלשת ימים לילה ויום. ואף שבודאי כל אחד לעצמו התפלל מעומק לב ובמסתרים בבונקערס תבכה נפש המסתתרים להנצל מצרה וצוקה אבל לא הגיע לידי כך שיגזרו תענית. ומי יודע אם לא היה זה עצת היצר לכלכל המוחות שלא לחשוב כמו שבן ישראל צריך לחשוב בזמן צרה לגזור תענית על הצרה ל"ע ואולי היה זה מועיל. באמת יש גם מקום בראש לומר להיפוך שאז היה זמן צרה כמו שהיה מבילתי אפשרי להתפלל כראוי בבחינת [ש"ר כא ה] הים סוער והשונא רודף וכו' ואתה עומד ומרבה בתפילה כי לעתות בצרה צריכים להתפלל תפילה קצרה שאי אפשר להתאמץ בכונה נכונה להתפלל כראוי.

והנה כעת אנו עומדים בזמנים של הסתר פנים נורא מאד ומתקיימים כל מה שנבאו הכמים על זמן עיקבתא דמשיחא והלב מתפחד שאין לך יום מבלי שמועות רעות בעו"ה בארץ ובגולה ולכן צריכים להתבונן קצת ולהתפלל להנצל מכל עקא ומרעין בישין ובעו"ה היצה"ר מטמטם לבבות אנשים בדברי הבל והעיקר שלא יגיעו לקצת התבוננות. וצריכים לחשוב תמיד בבחינת [סנהדרין עד:]: לעולם יקדים אדם תפלה לצרה. וזכורני שפעם אמר לי איש אחד שבעת המלחמה ל"ע העמידו אותו פעם יחד עם הרבה אנשים יחד אצל הכותל והרשעים ימ"ש התחילו לירות באנשים חיצונית מות, וכולם נפלו ל"ע אחד אחר השני אמנם אצלו לא פלח החץ גופו ונפל סמוך לו וכשהרגיש בדבר הפיל עצמו לארץ כדי שלא יבחינו הרשעים בזה וככה ניצל ממות ל"ע. ואולי זהו שהוא הרגיש מקודם שאינו הולך עכשיו למות ל"ע. ונוראות נפלאותי על דמיון וכו' כבר הוא מת פעם כדי שידע מהו ההרגשה שמרגישים קודם המיתה עד שידע מקודם שעכשיו אינו נמצא על סף המיתה ל"ע והאיך יכול לומר שהרגיש שאינו הולך למות. וידוע מה שאמר החפץ חיים זצ"ל שנדמה לו לאדם שכמו שיש חברה ש"ס וחברה משניות, כן יש "חברה שטארבערס", והוא אינו חבר בחברה זו. ומסופר על זקן אחד שהפליג מעבר לגבורות, ושמע פעם על אחד שמת בגיל השבעים נענה ואמר השי"ת יעזור שלא ימותו בגיל גבוה יותר משבעים. והענין כי כל אחד נדמה לו שהדבר אין נוגע אליו. ובאמת צריכים לחיות בהתבוננות כי אין אדם יודע עתידו ועתיד משפחתו ורק ע"י תורה ותפילה יכולים להנצל מכל עקא ומרעין בישין.

ולכן כעת שאנו עומדים סמוך ליום תענית אסתר שהוא זמן קהלה לכל זכרון לדורותם לאותם ימים שהתענו ישראל והתפללו להשי"ת להנצל מגזירה צריכים להשתדל בזמן הלז בלימוד התורה בהתמדה ולא יבטלו הזמן באפס דבר וגם בתפילה ובתחנונים להשתתף בצרתן של ישראל די בכל אתר ואתר כי בשמים חשוב מאד כל תנועה של הרהור תשובה ואף אם אח"כ בעו"ה מתרשלים שוב תחת השפעה זרה אבל עכ"פ אותה נקודה אמיתית נשאר לעולם בשמים בהשיבות נפלא. וידוע מה שכתב המאריך דלכן מחללין שבת אפילו על חיי שעה כי לפעמים יתכן שברגע אחד יתקן אדם כל מה שעושה במשך ימי חייו וע"י הרהור תשובה אמיתי בחרטה על מעשיו הרי בשעה קטנה כזו הוא פועל לטובה יותר ממה שפעל ועשה במשך כל ימיו ושנותיו.

גליין לקראת ימי הפורים יו"ל אי"ה ביום ד' הבעל"ט

יו"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 659-6062 (845)
 צו באקומען דעם גליין ווענטליך שיקט א אי-מעיל צו
YIDEL425@gmail.com

אמרז"ל [תענית כו:]: משנכנס אדר מרבין בשמחה, ובשפת אמת מדייק דלא אמרו דמשנכנס אדר בא שמחה, אלא מרבין בשמחה, כלומר שצריכים לעשות פעולות להרבות בשמחה, ובדאי שהכוונה על פיקודי ה' ישירים משמחי לב, שזהו עיקר השמחה האמיתית, כי התוה"ק נקנית בשמחה, ולכן צריכים להשתדל בשמחה זו. והנה תכלית התוה"ק שיתקשר בלב בקשר פנימי ואמיתי, עד שיוכלו גם להפוך כוחות גשמיים, שהיו מבוטלים לרצון התורה, ויתפכו למציאות של תורה, הנני לעורר בנוגע להתרשלות בלימוד התורה שיש בעו"ה בגלל החתונה של אתמוול. והנה ברור שכל אלו האנשים שהיו אתמוול בהחתונה הלכו היום לעבודה ולמלאכה, כי אינם בני חורין מהבעלים שלהם, וא"כ למה יגרע לימוד התוה"ק לזלול בה כל כך, בשביל שהבעלים שלה השי"ת, הוא ארך אפים. וכי בשביל שיגיעים קצת כבר לא ילמדו. האף אמנם בודאי ראוי שבלילה ילכו לישון במקום או לחטוף תנומה בעת הצהרים, אבל היתכן שלא ילמדו כלל בשביל יגיעת שינה. ואף שבודאי אינם רוצים לבזות ח"ו את התורה, אבל למעשה זהו ביוון גדול ועצום להתוה"ק, ואם תאמרו שבלי שינת לילה אי אפשר לעשות מאומה במשך היום, הלא בעו"ה עיני ראו ולא זר במחנות הסגר שאף בלי שינת לילה, ושני לילות, ואף בלי אוכל כשהיו רעבים, עכ"ו עמלו קשות במשך היום לעבוד ולמלא עבודת פרך, כשהיו מתייארים מעונשי הרשעים ל"ע, וא"כ בודאי שאילו היה סכנת הריגה בעבור הביטול תורה של עכשיו היו משתדלים ולומדים, וכעת כשהשי"ת עושה חסד עמנו ואנו בני חורין ויכולים לבחור בטוב בעצמינו, כבר אי אפשר ללמוד ביום כיון שיגיעים מהלילה.

ואולי זה שרמזו חכז"ל [זהר ב קנח] אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, והיינו שיתבונן האיך היה מתאמץ נגד הביטולים אם היה ח"ו בזה סכנת מיתה, אמנם ההתרשלות נובע מזה שאין התוה"ק מקושר ללב להרגיש בה שהוא החיות ממש, ולכן כל ביטול קטן גורם התרשלות. ומובא במשלי שועלים שפעם נחלה הליוותן ואמרו לו שהוא צריך לאכול לב השועל, ושלחו דג גדול שחטף שועל חי לתוך מעיו להוליכו להליוותן, ובתוך הליכתו אמר לו שידע גודל אושרו שהליוותן יאכל את לבו, וכאשר שמע השועל הפיקח דברי התחכם עליו ואמר לו, ולמה לא אמרת לי שהליוותן יקוק ללבבי, והלא עכשיו הנחתי את הלב על היבשה. וכאשר שמע הדג דברי השועל הוליכו חזרה ליבשה ליקח את לבבו, וככה נמלט השועל ממנו. והנמשל לענינו כמו ששועל בלי לב אינו יכול להיות מזון לליוותן, כן התורה כשאינו מקושר יחד עם הלב, והוא בלי הלב אינה יכולה להיות מזון ורפואה כלל.

והסיבה שהתוה"ק אינה מקושרת אל הלב זהו בשביל שאין לומדים עם ההרגשה של קדושת התורה וזהו ג"כ הסיבה שיכולים לבטל באמצע הלימוד עם שיחה בטילה כי אילו היו מרגישים קדושת התורה והיה בעל השמועה עומד לפניך וכאילו רבינו תם ור"י הזקן עומדים לפנינו האיך אפשר להפסיק בדברי הבל באמצע הלימוד של דבריהם הקדושים, והנה להגיע להרגשה זו שירגישו קדושת התורה על זה צריכים להתחנן ולהתפלל אל השי"ת בברכת אהבה רבה וכו' והאר עינינו בתורתך וכו' שיוכו להרגיש אור התורה וקדושת התורה שלולא הרגשה זו הלא אי אפשר להמייננו לזה התורה. וכשיגיעו לזה הרי בודאי שיהיה הכל קצת בהתבוננות, ואף אם יצטרכו להתבטל בשביל טירדה או שמחה יתבוננו מקודם למעט הביטול בכל אופן האפשר ויחשבו הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסידה.

ומובא בשם הרה"ק מאפסא זצ"ל על הפסוק [אסתר ו א] בלילה ההוא נדדה שנת המלך וגו' ודרשו ז"ל [מגילה טו:] שנת מלכו של עולם נדדו עליונים נדדו תחתונים הנהג ג' ימי התענית שגזר מרדכי היה גם ביום ראשון של פסח וכונתו היה לעורר סנגוריא בעליונים על ישראל כי כשיבוא ליל התקדש חג ויתעורר בשמים סדר ההגדה וקיום המצות שישאל מוקיימים בלילה זה והרי עתה כשיראו החסרון הגדול בזה יתעורר זכות על עם ישראל לראות מה שיחסר בעולם אם ח"ו יקיים המן גזירתו וז"ש ויאמר להביא את ספר הזכרונות וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי וגו' היינו שנמצא כתוב מהשנים שעברו סדר ההגדה שהיה מרדכי רגיל לומר בליל קדוש הלז ועי"י התעורר רחמי שמים על ישראל, והנה כי כן בדורינו שיש הזנחה גדולה בעולם בלימוד התורה הקדושה הרי בודאי שכל שעה ושעה של לימוד התוה"ק ע"י בחורי חמד חשוב מאד מאד בשמים ממעל ומבטל כמה גזירות קשות ח"ו ולכן יש להתעורר ולהתבונן בגודל האחריות ללמוד ולהתפלל כהוגן ועי"י יכו לשמחה האמיתית ולהתכונן לקראת זמני השמחה הבאים עלינו לטובה ועי"י תזכו להיות כל ימכם בשמחה דקדושה ולעסוק בתורה ובמצות מותך נחת ושמחה וכט"ס.